

**ФОРМУВАННЯ ВМІНЬ І НАВИЧОК СТУДЕНТІВ ВУЗУ
В ПРОЦЕСІ ЇХ ПІДГОТОВКИ ДЛЯ РОБОТИ З
НАЦІОНАЛЬНИМИ МЕНШИНАМИ
В ПОЛІЕТНІЧНОМУ РЕГІОНІ**

Задоволення інформаційних потреб національних меншин України в умовах відродження і розвитку їх етнічної, культурної, мовної та релігійної самобутності чималою мірою залежить від перегляду змісту підготовки фахівців цієї сфери.

Бібліотекарі-бібліографи, яких готують університети культури та мистецтв, мають набувати досвіду організації обслуговування читачів-представників національних меншин, вмінь формувати документні масиви публічних бібліотек відповідно до їх інформаційних потреб.

На даному етапі студенти вузів України вивчають ці питання в курсах "Бібліотечне краєзнавство" (теми "Формування краєзнавчого фонду", "Обслуговування користувачів бібліотек різного типу документами краєзнавчого змісту"), а також курсу "Бібліотечно-інформаційне обслуговування" (теми: "Індивідуальне обслуговування користувачів", "Масове та групове обслуговування користувачів", "Діяльність публічної бібліотеки по задоволенню національно-культурних потреб населення України").

Опитування бібліотечних працівників областей Півдня України, який характеризується поліетнічним складом населення, виявив, що значний процент опитаних (79,5%) вважають рівень своєї підготовки до роботи в даному напрямку недостатнім як у теоретичному, так і в практичному плані.

За результатами дослідження, "Публічна бібліотека в процесі національного відродження: етнорегіональний аспект формування документного масиву", проведеного автором в навчальний процес факультету документознавства та бібліотечно-інформаційних систем з 1999 року введено курс "Документне забезпечення інформаційних потреб національних меншин України в бібліотеці". Введення даної дисципліни в навчальний план обумовлене актуалізацією даної проблеми на сучасному етапі, визначенням місця публічної бібліотеки в системі соціальних комунікацій, які спрямовують свою діяльність на процес національного відродження етноформувань, що компактно або дисперсно мешкають в регіонах України, а також відсутністю підготовки фахівців до бібліотечно-інформаційного обслуговування національних меншин.

Даний навчальний курс повинен дати студентам комплекс спеціальних знань, навичок і вмінь, що дозволять їм адаптуватися до змін у соціокультурній сфері, виробити концепцію бібліотеки як документно-інформаційного центру по забезпеченню потреб національних меншин.

В результаті вивчення курсу "Документне забезпечення інформаційних потреб національних меншин України в бібліотеці" студент набуває знання:

— понятійно-термінологічного тлумачення термінів, пов'язаних з вивченням національних меншин як об'єктів бібліотечного обслуговування;

— ролі і місця бібліотеки в системі соціальних комунікацій, які спрямовують свою діяльність на процес національного відродження;

— особливостей інформаційних потреб національних меншин південного регіону України;

— документного потоку мовами національних меншин за різними ознаками: видом, галузями, призначенням для різних вікових груп;

— документних масивів публічних бібліотек південного регіону України і їх можливостей щодо задоволення інформаційних потреб національних меншин.

Студент повинен:

— оперувати професійною термінологією, працювати з професійною літературою;

— провести дослідження інформаційних потреб національних меншин;

— аналізувати потоки видань мовами національних меншин;

— здійснювати формування документних масивів публічних бібліотек відповідно до потреб читачів — представників національних меншин.

В темі "Національна меншина як соціальна група та об'єкт бібліотечного обслуговування" студенти набувають знання особливостей національної меншини як соціальної групи, правової бази реалізації запитів національних меншин України, особливостей розвитку культур національних меншин Півдня України, а також розвитку їх бібліотечного обслуговування.

Слід відзначити, що на сучасному етапі без знання інформаційних потреб національних меншин не може бути повністю вирішена задача ефективного функціонування системи диференційованого їх обслуговування. Тому в темах курсу "Бібліотека як соціальний інститут по забезпеченню інформаційних потреб національних меншин" та "Інформаційні потреби національних меншин південного регіону України" розглядається еволюція поглядів на бібліотеку як соціальний інститут по задово-

ПИТАННЯ КУЛЬТУРИ ПІВДНЯ УКРАЇНИ

ленню потреб національних меншин, соціально-політичні та культурні чинники виникнення та розвитку бібліотечного обслуговування на національному ґрунті, роль і місце бібліотеки в культурному розвитку національних меншин, — співвідношення в діяльності бібліотек загального та національно-особливого. Дослідження інформаційних потреб національних меншин південного регіону України, проведеного автором, дозволив охарактеризувати національно-культурні потреби етнічних груп населення, здійснити їх класифікацію за тематикою, ціллю звертання до потоку інформації, рівнем інформаційної культури користувачів.

Задоволення національно-особливого в потребах національних меншин можливе лише за умов існування документного ринку, здібного забезпечити права національних меншин в отриманні інформації, яка за мовою і за змістом має відношення до їх національно-культурного життя. Тема "Документний ринок України і забезпечення національно-особливого в інформаційних потребах національних меншин" висвітлює загальну характеристику документного ринку України; документного потоку мовами національних меншин; мікропотоків документів з різних галузей знань всіма мовами; мікропотоків художньої літератури; мікропотоків документів певного виду; мікропотоків видавничої структури, мікропотоків документів кожної з мов національних меншин (угорської, німецької, польської, румунської, молдавської, болгарської, кримсько-татарської та ін.), мікропотоків документів, виданих для різних вікових груп населення (дітей, юнацтва, дорослих); потік періодичних видань мовами національних меншин Півдня України.

Завершується підготовка студентів для роботи з означеного напрямку вивченням етнорегіонального аспекту формування документних масивів публічних бібліотек. Студенти знайомляться із станом документних масивів публічних бібліотек Півдня України мовами національних меншин, особливостями технологічних процесів формування фондів публічних бібліотек, які обслуговують читачів — представників національних меншин.

Засвоєнню змісту курсу сприяють оптимальні форми навчання: система самостійних завдань, система тестів, яка використовується в рамках рубіжного контролю, семінарські та практичні заняття, для яких розроблені проблемні ситуації.

Таким чином, у формуванні вмій і навичок студентів вузу в процесі їх підготовки для роботи з національними менщинами важливе місце посідає спеціальний курс, який допомагає розкрити специфіку роботи

бібліотекарів у цьому напрямку і сприяє в цілому підвищенню ефективності підготовки майбутніх фахівців.

Література:

1. Закон України "Про національні меншини в Україні". — К., 1993. — С. 3–7.
2. Беляєв О.І., Пилипенко Т.І. Роль бібліотек у духовному відродженні національних меншин в Україні // Наукова бібліотека в сучасному соціокультурному контексті: Міжнарод. наук. конфер., 12–15 жовтня 1993. 4.1 / АН України; ЦНБ ім. Вернадського. — К., 1993. — С. 25–26.
3. Дашкевич Я. Українське відродження і національні меншості // Україна в сучасному світі. — К., 1990. — С. 52.
4. Добко Т.В. Внесок бібліотек України у відродження національної самосвідомості, духовності, культури народу (на основі досвіду 80–90-х років) // Публічні бібліотеки: сучасність і майбутнє: Зб. статей міжнар. наук.-практ. конфер. "Публічні бібліотеки: сучасність і майбутнє". — К., 1998. — С. 74–81.
5. Конституція України та відродження культури національних меншин Одещини: Наук.-практ. конфер. (12–13 червня 1997 року) / Упоряд. М.Г. Польовий. — Одеса: Маяк, 1998. — 104 с.
6. Макарова А.Л. Библиотекам о национальных группах населения Украины // Сов. библиотекведение. — 1990. — № 2. — С. 22–28.
7. Маркова В. Модель організації бібліотечного обслуговування етнічних меншин України // Вісник Кн. палати. — 1998. — № 2. — С. 10–12.

Гич Г.М., здобувач КНУКіМ

ТРЕНІНГ ЯК ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ТЕХНОЛОГІЯ НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ БІБЛІОТЕКАРІВ

Для професії бібліотекаря, як і для багатьох інших професій типу "людина — людина", уміння спілкуватися є основою успішної професійної діяльності. Тому важливою складовою частиною підготовки майбутніх фахівців бібліотечно-інформаційної сфери є оволодіння соціально-психологічними знаннями, на яких базується спілкування, а також надбання умінь і навичок спілкування. Ми впевнені, що уміння